

ANALIZA PONUDE TURISTIČKIH KREDITA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Bandić, Josipa

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:229989>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2022-06-29**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**ANALIZA PONUDE TURISTIČKIH KREDITA U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

Mentor:

prof.dr.sc. Zoran Babić

Student:

Josipa Bandić

Split, rujan 2018.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Problem istraživanja	1
1.2. Ciljevi rada	1
1.3. Metode rada	1
1.4. Struktura rada	2
2. ZAJAM I MODEL OTPLATE ZAJMA.....	3
2.1. Osnovne odrednice zajma	3
2.2. Modeli otplate zajma	4
2.2.1. Otplata zajma u jednakim anuitetima.....	4
2.2.2. Otplata zajma jednakim otplatnim kvotama	6
3. TURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ	7
3.1. Pojmovno određenje turizma	7
3.2. Globalna turistička kretanja	8
3.3. Turizam u Hrvatskoj.....	10
3.3.1. Turistička kretanja u Hrvatskoj.....	10
3.3.2. Ekonomski značaj turizma u Hrvatskoj	11
4. KOMPARATIVNA ANALIZA TURISTIČKIH KREDITA U RH	14
4.1. Turistički krediti u Hrvatskoj	14
4.2. Turistički krediti pravnim osobama (poduzetnicima)	15
4.2.1. Primjer otplate turističkog kredita odobren pravnim osobama.....	16
4.3. Turistički krediti fizičkim osobama	18
4.3.1. Turistički krediti triju najvećih banaka	20
4.3.1. Turistički krediti ostalih banaka.....	26
4.4. Osvrt na provedeno istraživanje	27

5. ZAKLJUČAK.....	28
LITERATURA	29
PRILOZI	30
POPIS SLIKA.....	31
POPIS TABLICA	31
POPIS GRAFIKONA	31
SAŽETAK.....	32
SUMMARY.....	33

1. UVOD

1.1. Problem istraživanja

U svijetu koji se stalno mijenja, jedina konstanta još od 50-ih godina prošlog stoljeća je rast i otpornost turizma i kao aktivnosti i kao ekonomskog sektora. Naime, unatoč krizama, šokovima i terorističkim napadima, svi pokazatelji turizma imaju trend praktički neprekinutog rasta. Iznimka nije ni Hrvatska, u kojoj turizam zapošljava oko 5% ukupnog broja zaposlenih, te ima udio u bruto domaćem proizvodu od skoro 20 posto.

Turističke agencije, hoteli, ali i sve ostale pravne osobe koje pružaju određene usluge u turizmu, nove investicije u pravilu financiraju turističkim kreditima. Dok za pravne osobe već duže vrijeme postoje kreditni programi namijenjeni isključivo turizmu, to dugo nije vrijedilo za fizičke osobe, koje su se većinom morale osloniti na vlastita sredstva.

Rapidnim rastom ulaganja značajnih vlastitih sredstava od strane fizičkih osoba u apartmane, vile i kuće za odmor, zabilježen u posljednje dvije godine, banke su napokon prepoznale potencijal ovog tržišta. Stoga, danas banke u Hrvatskoj nude turističke kredite i fizičkim osobama, pri čemu je ponuda šarolika, a konkuriranje između banaka za ovaj segment tržišta jako izraženo.

1.2. Ciljevi rada

Cilj ovog rada jest istražiti ponudu turističkih kredita banaka u Hrvatskoj, kako za pravne, tako i za fizičke osobe, s posebnim naglaskom na kamatnu stopu, početak i rok otplate, kao najvažnije uvjete financiranja. Također, cilj rada je i primjenom alata financijske matematike provjeriti koja ponuda turističkog kredita je povoljnija, uz istu visinu kredita, i za koliko.

1.3. Metode rada

Za izradu završnog rada korištene su sljedeće znanstvene metode: metode analize i sinteze, metoda dedukcije, metoda deskripcije, metoda komparacije, metoda kompilacije, matematičke metode, te grafičko i tabelarno prikazivanje podataka.

1.4. Struktura rada

Završni rad se sastoji od pet dijelova. U prvom, uvodnom, dijelu opisan je problem istraživanja, navedeni su ciljevi istraživanja i metode istraživanja, te je dan uvid u strukturu rada. Drugi dio završnog rada bavi se zajmom, te su u ovom dijelu, nakon navođenja glavnih odrednica zajma i ugovora o zajmu, opisani mogući modeli otplate zajma.

Treći dio završnog rada bavi se turizmom. U ovom dijelu prvo je pojmovno definiran turizam, nakon čega su prezentirana turistička kretanja u svijetu i u Republici Hrvatskoj, te je naveden ekonomski značaj turizma u Hrvatskoj.

Četvrti dio rada sadrži istraživanje. U ovom dijelu prvo je opisana problematika turističkih kredita u Hrvatskoj, te je zatim prezentirana i analizirana ponuda turističkih kredita u Hrvatskoj, kako za pravne, tako i za fizičke osobe. Ovaj dio rada završava osvrtom na provedeno istraživanje.

Peti dio rada sadrži zaključna razmatranja.

2. ZAJAM I MODEL OTPLATE ZAJMA

2.1. Osnovne odrednice zajma

Zajam predstavlja jedan od načina eksternog financiranja različitih ulaganja, i to jedan od najčešće korištenih, te bi mnoge investicije u gospodarstvu ostale nerealizirane da nema ovog oblika financiranja. Zajam se odobrava na temelju **ugovora** između zajmodavca (najčešće banka) i zajmoprimca, odnosno korisnika zajma. Ugovor o zajmu, u užem smislu, sadrži (Šego i Lukač, 2014):

1. iznos zajma,
2. kamatnu stopu,
3. razdoblje nakon kojeg počinje redovno vraćanje zajma,
4. rok i način otplate zajma,

kao i sljedeće elemente u širem smislu:

5. vrstu kredita,
6. ostala oročenja,
7. tranše, početak, interkalarnu kamatu,
8. način i rok korištenja odobrenog zajma,
9. naknade (za obradu zahtjeva, za korištenje sredstava, i sl.),
10. jamstva,
11. osiguranje povrata kredita (depozit, nekretnine koje se daju u zalog i sl.), te
12. ostale uvjete.

Kamatna stopa, jednostavno rečeno, predstavlja trošak financiranja ili cijenu kapitala. To je trošak kojeg zajmoprimac mora platiti zbog toga što mu je zajmodavac posudio određena novčana sredstva (glavnicu). Kamata za jedinično obračunsko razdoblje (godina, mjesec, dan itd.) definira se kao postotni iznos početnog kapitala C_0 gdje se veličina odgovarajućeg postotka p naziva kamatna stopa. Kamatna stopa p često se naziva i nominalnom kamatnom stopom, koja se najčešće ugovara za razdoblje od godine dana.

Postoji nekoliko vrsta kamatnih stopa i nekoliko vrsta obračunavanja kamata kod ugovora o zajmu. Kamatne stope tako mogu biti relativne i komforne kamatne stope. Kada je u ugovoru o kreditu navedena godišnja kamatna stopa (p) ali je način plaćanja drugačiji, primjerice,

mjesečni, kvartalni ili polugodišnji, potrebno je nominalnu godišnju stopu preračunati za kraće vremensko razdoblje, što se dobije dijeljenjem nominalne kamatne stope s brojem obračunskih razdoblja n odnosno:

$$p_r = \frac{p}{n}, \quad (1)$$

Drugim riječima, potrebno je preračunati nominalnu kamatnu stopu u **relativnu** ili **komfornu kamatnu stopu** (zapis 1). Razlika ovih dviju stopa očituje se u tome što komforna kamatna stopa daje jednaki iznos kamata, bez obzira obračunavaju li se kamate za kraća vremenska razdoblja.

Kamate se, u pravilu, obračunavaju korištenjem složenog kamatnog računa. Kod složenog kamatnog računa, obračunate kamate pribrajaju se početnom iznosu kredita. Na početnu vrijednost uvećanu za kamate ponovno se obračunava kamata za sljedeće obračunsko razdoblje i tako dalje. Pritom, obračun kamate može se vršiti dekurzivno ili anticipativno.

Dekurzivno obračunati kamate znači obračunati ih i pripisati početnoj svoti na kraju određenog vremenskog razdoblja. S druge strane, **anticipativno obračunati kamate** znači obračunati kamate te ih pribrojiti početnoj svoti. U praksi je najčešći dekurzivan način obračuna kamata.

Zajam se vraća u **anuitetima**, koji predstavljaju periodična davanja davatelju zajma, a sastoje se od otplatne kvote i kamata. Pritom, otplatne kvote predstavljaju onaj dio anuiteta kojim se otplaćuje osnovni dio zajma, a kamate su dio kojim se plaća naknada za korištenje posuđenih financijskih sredstava.

2.2. Modeli otplate zajma

2.2.1. Otplate zajma u jednakim anuitetima

Osnovne pretpostavke kod ovog modela otplate zajma su (Babić i sur., 2009):

1. obračun kamata je složen i dekurzivan;
2. anuiteti su jednaki i dospijevaju u jednakim vremenskim razdobljima krajem termina;
3. razdoblje ukamaćivanja jednako je jedinici vremenskog dospijeća između anuiteta;
4. kamatna stopa je konstantna.

Korisnik zajma se zadužuje uplatama jednakih iznosa koje dopijevaju u jednakim vremenskim intervalima. Potrebno je odrediti iznos anuiteta $a(i)$, uz godišnju kamatu p , na temelju poznatog odobrenog iznosa zajma C_0 . Općenito, model otplate zajma nominalno jednakim anuitetima može se zapisati u formi matematičkog modela na sljedeći način (Šego i Lukač, 2014):

$$\begin{aligned}
 C_0 &= C \\
 r &= 1 + \frac{p}{100} \\
 a_{(i)} &= a = C_0 \frac{r^n (r - 1)}{r^n - 1} \\
 I_{(i)} &= \frac{C_{(i-1)} p}{100} \\
 R_{(i)} &= a - I_{(i)} \\
 R_{(n)} &= C_{(n-1)} \\
 \sum_{i=1}^n R_{(i)} &= C_0 \\
 C_0 + \sum_{i=1}^n I_{(i)} &= na \\
 i \in J &= \{1, 2, \dots, n\},
 \end{aligned}
 \tag{4}$$

pri čemu je:

- C_0 - početna visina zajma
- P - nominalna kamatna stopa
- r - kamatni faktor
- $a_{(i)}$ - anuitet u razdoblju i
- $I_{(i)}$ - kamate na kraju i -tog razdoblja
- $R_{(i)}$ - otplatna kvota na kraju i -tog razdoblja

2.2.2. Otplata zajma jednakim otplatnim kvotama

Osnovne pretpostavke kod ovog modela otplate zajma su:

1. obračun kamata je složen i dekurzivan;
2. otplatne kvote su jednake, a anuiteti dospijevaju u jednakim vremenskim razmacima krajem razdoblja.
3. razdoblje ukamaćivanja jednako je jedinici vremenskog dospijeća između anuiteta;
4. kamatna stopa je konstantna.

Model otplate zajma *jednakim otplatnim kvotama* može se zapisati u formi matematičkog modela na sljedeći način (Šego i Lukač, 2014):

$$\left. \begin{aligned} C_0 &= C \\ R &= \frac{C}{n} \\ I_{(i)} &= \frac{C_{(i-1)}p}{100} \\ a_{(i)} &= R + I_{(i)} \\ C_0 + \sum_{i=1}^n I_{(i)} &= \sum_{i=1}^n a_{(i)} \\ i \in J &= \{1, 2, \dots, n\}, \end{aligned} \right\} \quad (5)$$

pri čemu je:

- C_0 - početna visina zajma
- p - nominalna kamatna stopa
- R - otplatna kvota (ista u svim razdobljima)
- $I_{(i)}$ - kamate na kraju i -tog razdoblja
- $a_{(i)}$ - anuitet u razdoblju i
- $R_{(i)}$ - otplatna kvota na kraju i -tog razdoblja

3. TURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ

3.1. Pojmovno određenje turizma

Turizam je multidimenzionalan fenomen kojeg spominju razni autori iz brojnih područja, od ekonomije, preko sociologije i psihologije, do geografije i antropologije.¹ Pregled svih postojećih definicija turizma mogao bi sam po sebi prijeći granice ovog rada. Naime, prva definicija turizma datira još iz davne 1905. godine, a prema kojoj turizam predstavlja (Guyer-Feuler, 1905):

„fenomen jedinstven u modernom vremenu koji ovisi o rastućoj potrebi ljudi za promjenom i relaksacijom, željom za prepoznavanjem ljepote prirode i uvjetnosti, i uvjerenja kako priroda daje sreću ljudima, a koji pomaže narodima i zajednicama da se približe jedna drugoj, zahvaljujući razvoju trgovine, industrije te razvoju komunikacijskih i transportnih alata“ (Esen i Uyar, 2010).

Nakon 1905. godine, brojni drugi autori davali su vlastite definicije turizma. Međutim, kako ističe Cooper (2008) većina definicija svodi objašnjenje turizma na jedno ili dva područja, i to područja kojim(a) se bavi autor koji i pruža definiciju turizma. Ovakve definicije, iako u svojoj osnovi nisu netočne, zanemaruju multidimenzionalni karakter turizma, kao fenomena koji se proteže kroz veći broj područja.

Kako je značaj turizma postajao sve veći u svijetu, javila se potreba za definicijom koja, ne samo da će prihvatiti njegovu multidimenzionalnost, već će omogućiti i konkretno mjerenje turizma i njegova utjecaja. Ključnu ulogu u ovome odigrala je Svjetska turistička organizacija, pružajući tzv. definiciju turizma sa potražne strane, koja je danas najčešće korištena definicija turizma, a prema kojoj turizam (UNWTO, 2011):

„obuhvaća aktivnosti osoba koje putuju i ostaju u mjestima izvan njihova uobičajenog mjesta prebivališta ne dulje od jedne godine, a u svrhu odmora, posla ili neke druge svrhe koja nije povezana s obavljanjem plaćene djelatnosti u mjestu koje se posjećuje“.

Uočljivo je kako je definicija Svjetske turističke organizacije u odnosu na prethodno navedenu mnogo preciznija. Naime, ova definicija obuhvaća tri dimenzije koje nisu jasne iz

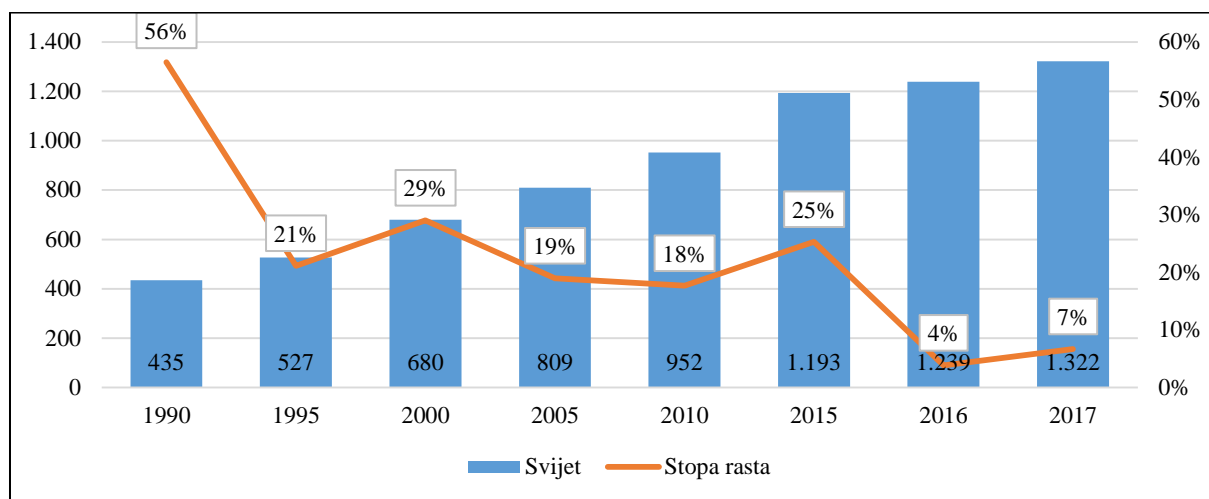
¹ Postojeća istraživanja identificirala su 15 različitih područja vezanih uz turizam (Echtner i Jamal (1997)).

prethodne definicije, a po kojima se turizam razlikuje od svih ostalih oblika putovanja. To su (Candela i Figini, 2012):

1. *kretanje*, odnosno u koja mjesta turist putuje,
2. *vrijeme*, odnosno na koliko dugo turist putuje, te
3. *motivaciju*, odnosno razlog zbog kojeg turist putuje.

3.2. Globalna turistička kretanja

Grafikon 1 prikazuje kretanje međunarodnih turističkih dolazaka u svijetu, u periodu od 1990. do 2017. godine.

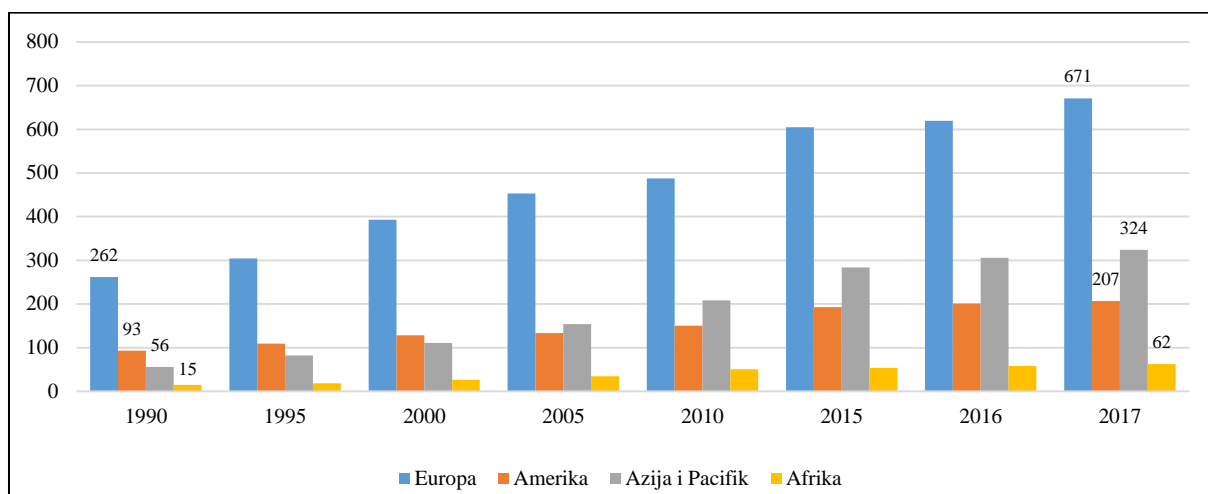

Grafikon 1: Međunarodni turistički dolasci u mil., svijet (1990.-2017.)

Izvor: Izrada autorice na temelju UNWTO (2018).

Kao što se može uočiti iz grafikona 1, međunarodni turistički dolasci u svijetu imaju trend neprekinutog rasta. U 2017. godini ukupni međunarodni turistički dolasci bili su 1,32 milijarde, što je za 887 milijuna, odnosno za 3 puta više u odnosu na 1990. godinu. Ovakav neprekinut rast turističkih kretanja naročito je zanimljiv ako se u obzir uzme činjenica kako je ovo period karakterističan po nekoliko terorističkih napada, počevši još od napada iz 2001. u SAD-u, i globalnoj financijskog krizi, čije su posljedice bile vidljive diljem svijeta. Sekundarna os grafikona 1 prezentira stopu rasta međunarodnih turističkih dolazaka u svakoj godini u odnosu na prethodno promatranu godinu.

Grafikon 2 prikazuje kretanje međunarodnih turističkih dolazaka po glavnim svjetskim regijama, u periodu od 1990. do 2017. godine.

Grafikon 2: Međunarodni turistički dolasci u mil., po regijama (1990.-2017.)

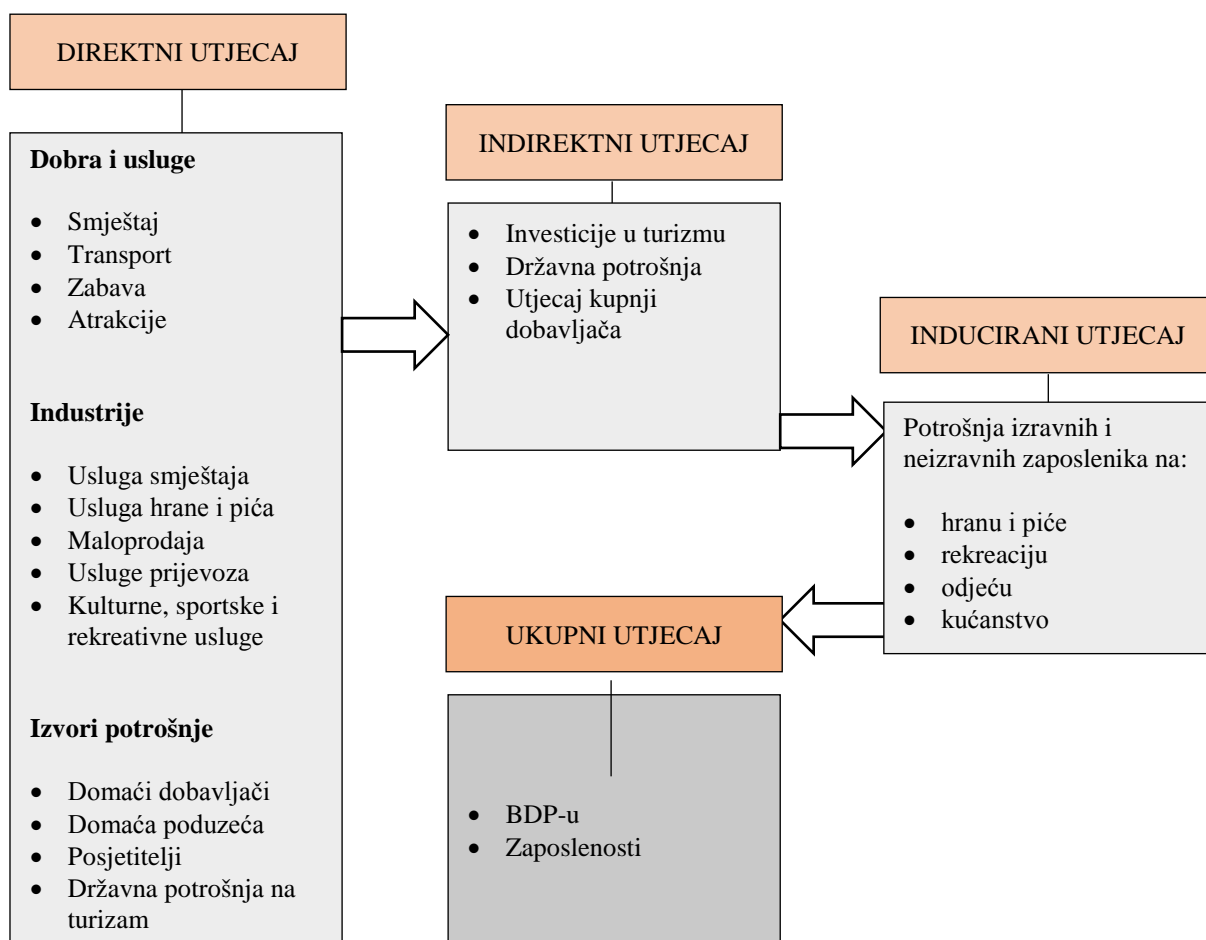
Izvor: Izrada autorice na temelju UNWTO (2018).

Međunarodni turistički dolasci u promatranom razdoblju rastu u svim regijama, pri čemu Europa, kao turistička destinacija, u svim godinama promatranog razdoblja u potpunosti dominira nad ostalim regijama po tom pitanju. Amerika je (Sjeverna i Južna zajedno) po broju međunarodnih turističkih dolazaka sve do 2015. godine bila na drugom mjestu. Međutim, u 2015. godini Azija i Pacifik prelaze Ameriku po broju međunarodnih turističkih dolazaka, što se ponavlja i u kasnijim godinama.

Ekonomske posljedice ovakvih kretanja brojne su. Naime, kao jedan od svjetskih najvećih ekonomskih sektora, turizam stvara poslove, pokreće izvoz, te općenito pridonosi rastu bruto domaćeg proizvoda. Svjetsko vijeće za putovanja i turizam (*engl. World Travel & Tourism Council, skr. WTTC*), izračunava ekonomski utjecaj globalnog turizma. Prema najnovijim podacima, sektor turizma je u 2017. godini (WTTC, 2018):

- imao udio u svjetskom BDP-u od 10,4%;
- zapošljavao 313,2 milijuna ljudi, što je 9,9% ukupne zaposlenosti u svijetu,
- generirao 6,5% ukupnog svjetskog izvoza, te
- generirao 4,5% ukupnih svjetskih investicija.

Prezentirani utjecaji su ukupni utjecaji turizma, a koji se sastoje sume direktnih, indirektnih i induciranih utjecaja

Slika 1: Kanali direktnih, indirektnih i induciranih utjecaja turizma

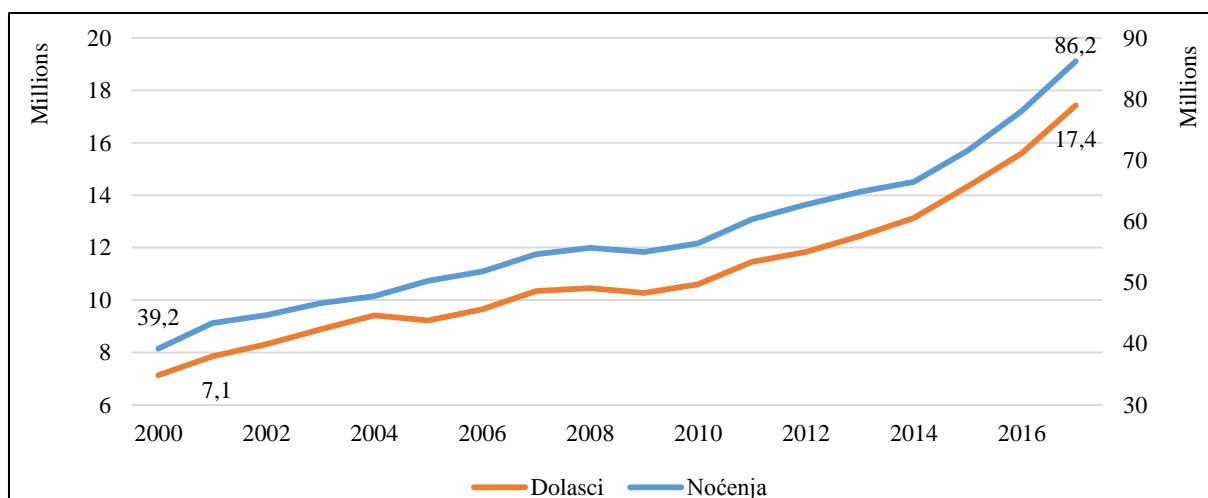
Izvor: Izrada autorice na temelju WTTC (2018).

Iz slike 1 jasno je kako od turizma korist imaju brojni dionici na mikro razini, koja se onda preslikava u makro korist.

3.3. Turizam u Hrvatskoj

3.3.1. Turistička kretanja u Hrvatskoj

Grafikon 3 prikazuje kretanje turističkih dolazaka i noćenja u Hrvatskoj, u periodu od 2000. do 2017. godine.

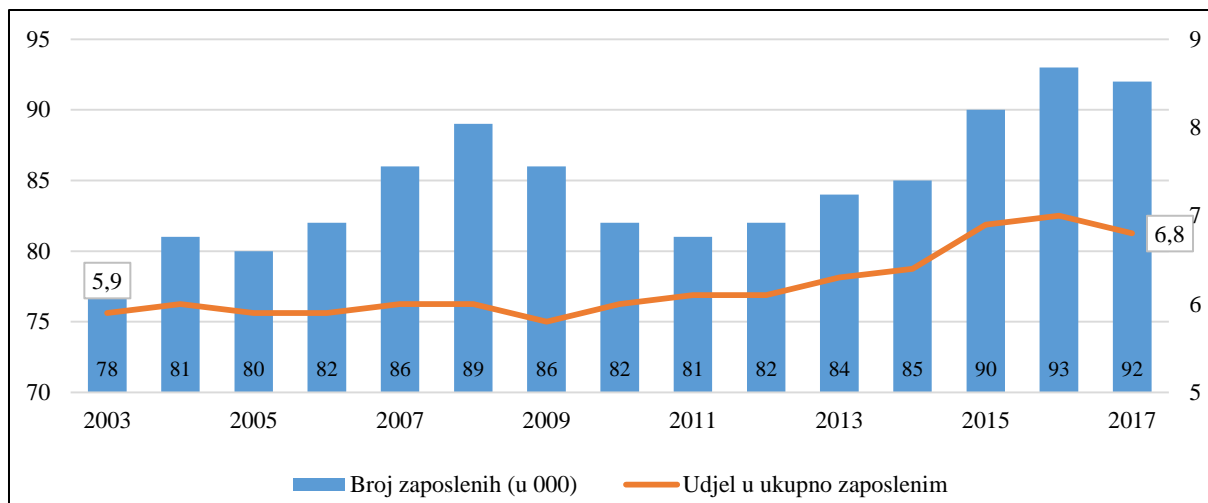
Grafikon 3: Turistički dolasci i noćenja, RH ()

Izvor: Izrada autorice na temelju podataka sa Državnog zavoda za statistiku.

Turistički dolasci i noćenja u Hrvatskoj, kao što se može vidjeti iz grafikona 3, kontinuirano rastu u promatranom razdoblju, što znači da je u Hrvatskoj prisutan isti trend kao i ostatku svijeta. Turistički dolasci u 2017. godini iznosili su 17,4 milijuna, što predstavlja rast za 145 posto u odnosu na 2000. godinu. Turistička noćenja također bilježe impresivan rast te su se u 2017., u odnosu na 2000. godinu povećala za 47 milijuna, odnosno za 119,9 posto.

3.3.2. Ekonomski značaj turizma u Hrvatskoj

Turizam u Hrvatskoj ima jako veliki značaj. Grafikon 4 prikazuje kretanje broja zaposlenih u turizmu, te udio u ukupno zaposlenim u Hrvatskoj, u periodu od 2003. do 2017. godine.

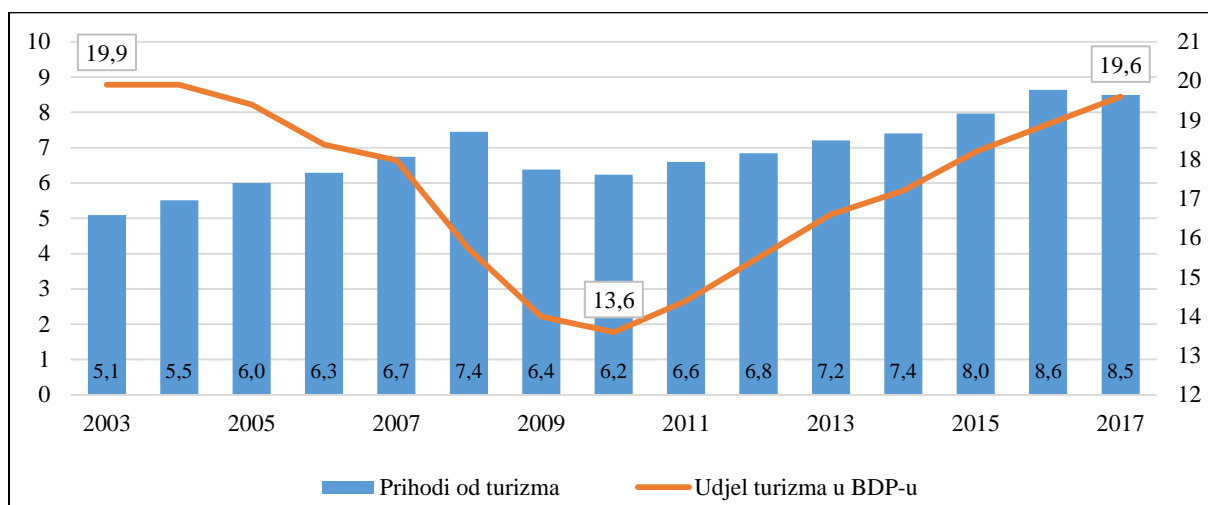

Grafikon 4: Broj zaposlenih u turizmu i udio u ukupno zaposlenim, RH (2003.-2017.)

Izvor: Izrada autorice na temelju podataka sa Ministarstva turizma.

Broj direktno zaposlenih u turizmu u Hrvatskoj povećavao se u promatranom periodu. Tako je sa 78 tisuća u 2003. godini, broj direktno zaposlenih u turizmu narastao na 92 tisuće u 2017. godini. Rast broja zaposlenih nije bio kontinuiran. Naime, uočljiv prekid ovog rasta u 2009. godini, kao posljedica globalne ekonomske krize. Broj zaposlenih nastavio je ponovno rasti u 2012. godini. Što se tiče udjela u ukupno zaposlenim, u cijelom promatranom periodu ovaj udio kreće se od 5,9 do 7%

Grafikon 5 prikazuje kretanje prihoda ostvarenih od turizma, te kretanje udjela turizma u BDP-u Hrvatske, u periodu od 2003. do 2007. godine.

Grafikon 5: Prihodi od turizma u mlrd. EUR, i udio turizma u BDP-u, RH (2003.-2017.)

Izvor: Izrada autorice na temelju podataka sa Ministarstva turizma.

Prihodi od turizma, kao i ostali pokazatelji, rastu u promatranom periodu, izuzev 2009., i 2010. godine, zbog istih razloga navedenih ranije. Prihod od turizma se sa 5,1 milijardi eura, povećao na 8,5 milijardi eura u 2017. godini. Što se tiče udjela u BDP-u, sasvim jasna je velika ovisnost hrvatskog gospodarstva o turizmu. Naime, u 2017. godini udio turizma u BDP-u Hrvatske iznosio je 19,6%.

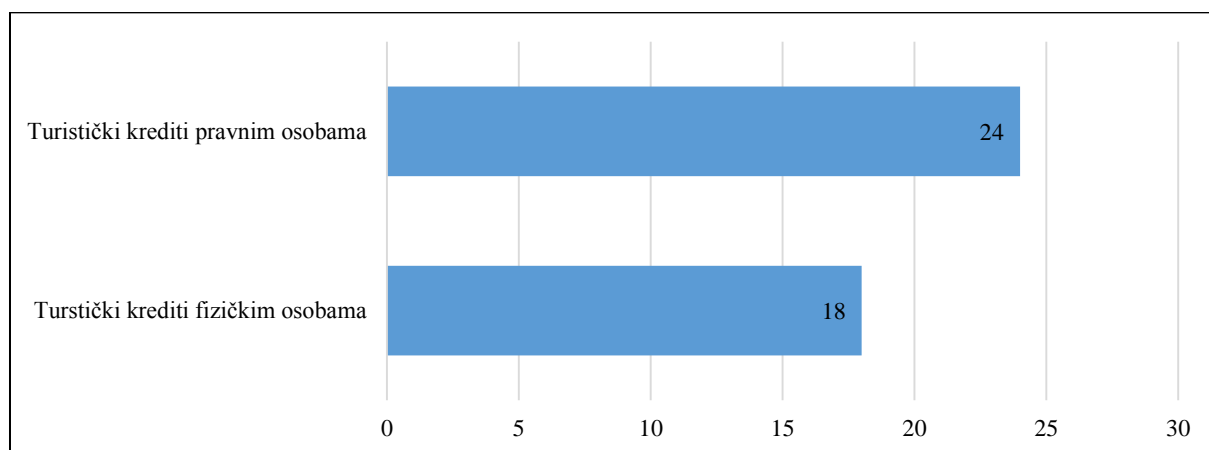
U domaćoj literaturi postoji rasprava o tome koliko je ovolika ovisnost o turizmu dobra odnosno loša za državu. Tako, primjerice, Vizek (2008) ističe kako preveliko oslanjanje na turizam kao jedinu izvoznu djelatnost čini hrvatsko gospodarstvo ranjivim, kako na geopolitičke šokove, tako i na gospodarske recesije na emitivnim tržištima.

4. KOMPARATIVNA ANALIZA TURISTIČKIH KREDITA U RH

4.1. Turistički krediti u Hrvatskoj

U Hrvatskom financijskom sustavu dominiraju banke. Naime, prema posljednje dostupnim podacima, ukupna imovina banaka u 2016. godini imala je udio od 67,37% u imovini cijelog financijskog sustava Hrvatske (HUO, 2017). Glavnu stavku imovine banaka čine potraživanja za dane kredite. Konkretno, prema podacima Hrvatske narodne banke, udio kredita u ukupnoj imovini svih banaka, u 2016. godini iznosio je malo više od 60% (HNB, 2017). Navedeno pak implicira kako su banke u Hrvatskoj te koje pružaju kredite u hrvatskom gospodarstvu, pri čemu turistički krediti nisu iznimka.

Turistički krediti su krediti koji se obično odobravaju za izgradnju, adaptaciju i opremanje smještajnih kapaciteta, poboljšanje i/ili proširenje postojeće turističke usluge, te za kupnju razne imovine kojom se pružaju turističke usluge (primjerice vozila za prijevoz turista, brodovi i sl.). Pritom, moguće je razlikovati turističke kredite fizičkim osobama, te turističke kredite pravnim osobama. Fizičke osobe uglavnom uzimaju kredite vezane uz pružanje usluge smještaja, dok pravne osobe, u pravilu, uzimaju kredite vezane za pružanje raznih zabavno-rekreativnih usluga u turizmu. U Hrvatskoj trenutno posluju 24 banke. Grafikon 6 prikazuje broj banaka u Hrvatskoj koje imaju poseban program turističkih kredita, poseban za fizičke osobe, a poseban za pravne osobe.²

Grafikon 6: Broj banaka u Hrvatskoj koje odobravaju turističke kredite

Izvor: Izrada autorice na temelju desk istraživanja.

² Detaljan pregled po bankama nalazi se u prilogu ovog rada.

Kao što se može vidjeti iz grafikona 6, apsolutno sve banke u Hrvatskoj imaju turističke kredite za pravne osobe, dok turističke kredite za fizičke osobe ima 18 od ukupno 24 banke. Navedeno ukazuje na to da je ponuda turističkih kredita u Hrvatskoj poprilično bogata. Pritom, valja napomenuti da dok je ponuda turističkih kredita za pravne osobe već duže vrijeme kvalitetna, isto ne vrijedi za privatne iznajmljivače. Naime, banke su tek u posljednje dvije godine relaksirale uvjete i proširile ponudu za turističke kredite za privatne osobe. Razlog tome je rapidan rast privatnih iznajmljivača koji ulažu u smještajne kapacitete, naročito u kuće za odmor.

4.2. Turistički krediti pravnim osobama (poduzetnicima)

Pravne osobe u turizmu koje uzimaju turistički kredit, u pravilu, uzimaju kredit HBOR-a pod nazivom „**Turizam**“, a koji se realizira izravno od strane HBOR-a, ili u suradnji s poslovnim bankama. HBOR je razvojna banka u vlasništvu Hrvatske, kojoj je osnovna zadaća poticanje razvitka hrvatskog gospodarstva. Prednost za poduzetnike kada uzimaju kredite HBOR-a su povoljniji uvjeti financiranja, odnosno niži troškovi financiranja, u odnosu na financiranje isključivo od strane poslovne banke. 21 od ukupno 24 banke na tržištu, surađuju s HBOR-om u kreditnom programu „Turizam“. Uvjeti kreditiranja po ovom programu prezentirani su sljedećom tablicom.

Tablica 1: Uvjeti kreditiranja putem programa HBOR-ovog programa „Turizam“

Krajnji korisnici kredita	Trgovačka društva, obrtnici, ustanove, OPG-ovi
Namjena	Osnivačka ulaganja, zemljište, građevinski objekti, oprema, uređaji, brodovi
Minimalni iznos kredita	80.000 kn
Maksimalni iznos kredita	Nije ograničeno
Intenzitet	Do 75% predračunske vrijednosti bez PDV-a
Rok korištenja	12 mjeseci
Poček	do 4 godine
Rok otplate	Do 17 godina (uključujući poček)
Kamatna stopa	1,75% - 4% (uz mogućnosti dodatnog sniženja)
Naknada za obradu zahtjeva	0,5% jednokratno na iznos odobrenog kredita
Instrument osiguranja	Mjenice, zadužnice, jamstvo HAMAG-BICRO-a, bankarske garancije, zalog.
Otplata kredita	Mjesečno, kvartalno ili godišnje (jednake rate)

Izvor: Izrada autorice na temelju podataka sa HBOR-a.

4.2.1. Primjer otplate turističkog kredita odobren pravnim osobama

U ovom dijelu rada, na hipotetskom primjeru, prezentirati će se otplata kredita odobrenog pravnim osobama putem kreditnog programa HBOR-a. Prije svega potrebno je definirati osnovne parametre potrebne za izračun, u prvom redu visinu kredita, kamatnu stopu, rok otplate, te poček.

Za potrebe izračuna poći će se od pretpostavke da je pravna osoba koja uzima kredit, turistička agencija iz grada Splita. Agencija uzima kredit putem HBOR-ovog programa „Turizam“ za kupnju broda za nautički turizam, 12 m dužine. Pretpostavlja se da je za realizaciju ovog ulaganja potreban kredit u visini od 90 tisuća eura odnosno 675.000 tisuća kuna.³ Ovaj iznos nije slučajno izabran. Naime, za kredite do 50 tisuća eura, pravne osobe koje se bave turizmom imaju i povoljniji zajam koji mogu dobiti od HAMAG-BICRO-a, još jedne državne agencije koja se bavi poticanjem razvoja hrvatskog gospodarstva, a koja je prvenstveno orijentirana na malo gospodarstvo. Krediti kod HAMAG-BICRO-a imaju kamatnu stopu od 0,5 do 1,5%. S druge strane, za kredite veće od 100 tisuća eura postoji drugi HBOR-ov program pod nazivom „ESIF zajam za rast i razvoj“, koji je također povoljniji od ovog programa. Naime, u sklopu istoga pravna osoba odnosno, mali ili srednji poduzetnik, na pola iznosa kredita uopće ne plaća kamatnu stopu.

Nadalje, pretpostavlja se da je trošak financiranja ovim kreditom 3%. Kao što se moglo uočiti iz tablice 4, kamatna stopa na kredit putem ovog programa iznosi od 1,75% do 4%. Međutim, najniže kamatne stope od 1,75% i 2% vrijede za jedinice lokalne i područne samouprave, te društva i agencije u većinskom vlasništvu RH. Kamatna stopa od 2% vrijedi za poduzetnike koji ulažu na područja posebne državne skrbi ili potpomognuta područja, a da su ujedno dokazali tržišnu konkurentnost uspješnom prodajom na domaćem i/ili inozemnom tržištu. Za sve ostale poslovne subjekte, kamata po ovom programu iznosi 4%, s tim da je trenutno na snazi sniženje kamatne stope za jedan postotni bod. Nadalje, pretpostavlja se da je poček 1 godina, a rok otplate 12 godina. Konačno, u kreditnom programu Turizam navodi se kako se kredit otplaćuje, u pravilu, jednakim mjesečnim, tromjesečnim ili polugodišnjim ratama (kvotama), uz složen i dekurzivni obračun kamata. Radi jednostavnosti pretpostaviti će se kako se kredit otplaćuje u jednakim godišnjim ratama, krajem godine. Sumarno, uvjeti kreditiranja su sljedeći:

³ Ne uzima se u obzir vlastito učešće koje je obvezno kod ovakvih kredita, a koje u pravilu iznosi 25% ukupnog ulaganja bez PDV-a.

Iznos zajma (C_0)	-	675.000 kn
Kamatna stopa (p)	-	3%
Poček	-	1 godina
Rok otplate (n)	-	12 godina (uključujući poček)
Način otplate kredita	-	Godišnje (krajem godine)

Budući da su otplatne kvote jednake vrijedi:

$$C_0 = nR \rightarrow R = \frac{C_0}{n} = \frac{675.000}{11} = \mathbf{61.364 kn} \quad (1)$$

Iz zapisa (1) vidljivo je da je visina otplatne kvote jednaka n -tom dijelu zajma. Budući da je rok otplate (n) jednak 11 godina, poček jedna godina, te otplata godišnja, svake godine, tijekom otplate zajma biti će jednaka otplatna kvota u iznosu od **61.364** kune, izuzev prve godine u kojoj će otplatna kvota biti nula kuna zbog počeka.

Kamata se računa putem sljedeće formule:

$$I_i = \frac{C_{(i-1)}p}{100} \quad (2)$$

što za prvu godinu iznosi:

$$I_1 = \frac{675.000 * 4}{100} = \mathbf{20.250 kn} \quad (3)$$

Svaki anuitet, kao što je ranije naglašeno, sadrži otplatnu kvotu i kamate na ostatak duga, odnosno:

$$a_i = R + I_i \quad (4)$$

što za prvu godinu otplate iznosi:

$$a_1 = 0 + 20.250 kn = 20.250 kn \quad (5)$$

Prema tome, anuitet u prvoj godini sastoji se samo od kamata, budući da je prva godina, godina počeka. Otplatni plan kredita za cijelo razdoblje otplate, za ovaj hipotetski primjer, sadrži tablica 2.

Tablica 2: Otplatni plan kredita – hipotetski primjer (pravna osoba)

Godina (i)	Anuitet – a(i)	Kamate – I(i)	Otplatni dio - R	Ostatak duga – C(i)
0. godina	0,0	0,0	0,0	675.000,0
1. godina	20.250,0	20.250,0	0,0	675.000,0
2. godina	81.613,6	20.250,0	61.363,6	613.636,4
3. godina	79.772,7	18.409,1	61.363,6	552.272,7
4. godina	77.931,8	16.568,2	61.363,6	490.909,1
5. godina	76.090,9	14.727,3	61.363,6	429.545,5
6. godina	74.250,0	12.886,4	61.363,6	368.181,8
7. godina	72.409,1	11.045,5	61.363,6	306.818,2
8. godina	70.568,2	9.204,5	61.363,6	245.454,5
9. godina	68.727,3	7.363,6	61.363,6	184.090,9
10. godina	66.886,4	5.522,7	61.363,6	122.727,3
11. godina	65.045,5	3.681,8	61.363,6	61.363,6
12. godina	63.204,5	1.840,9	61.363,6	0,0
UKUPNO	816.750,0	141.750,0	675.000,0	

Izvor: Izračun autorice u MS Excelu.

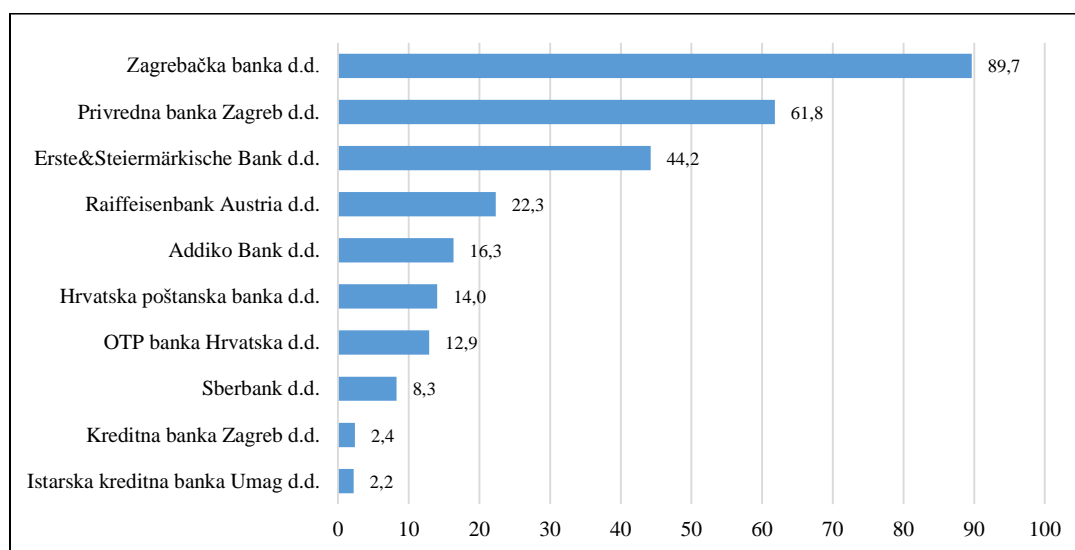
Iz tablice 2 vidljivo je da bi pravna osoba, koja posluje u turizmu, na kredit od HBOR-a u okviru programa turizam, u iznosu od 675. tisuća kuna, uz kamatnu stopu od 3%, uz početak od jedne godine, te rok otplate s uključenim počekom, platila ukupno 141.750 tisuća kuna kamate. Drugim riječima, trošak ovog kredita (bez početne naknade za obradu zahtjeva) je 141.750 kn.

4.3. Turistički krediti fizičkim osobama

Kod turističkih kredita fizičkim osobama priča nije tako jednostavna kao kod pravnih osoba. Naime, programe turističkih kredita fizičkim osobama sve banke same osmišljavaju i u konačnici same financiraju. Kao što je već ranije navedeno, na tržištu trenutno 19 banaka nudi turističke kredite privatnim osobama, što znači da postoji minimalno 18 različitih kreditnih programa za financiranje turističkih ulaganja fizičkih osoba.

Komparativna analiza turističkih kredita u Hrvatskoj napraviti će se za skupinu najvećih banaka u Hrvatskoj, koje su ujedno i najveći konkurenti. Nekoliko razloga je za to. Naime, predmet ovog rada jest komparativna analiza turističkih kredita u Hrvatskoj. Samim tim potrebno je u analizu uzeti one banke koje imaju razgranatu mrežu poslovnica po cijeloj Hrvatskoj. Drugo, prema podacima Hrvatske narodne banke, imovina prvih dviju banaka na kraju 2016. godine imala je udio od 45,7% u ukupnoj imovini svih banaka, dok je imovina prvih pet banaka imala udio od 75,2% (HNB, 2017). Na ovom tragu, može se logično zaključiti kako upravo ove banke odobravaju većinu turističkih kredita u Hrvatskoj. Budući da se u Biltenu o bankama nije mogao pronaći podatak o kojim točno bankama je riječ, prvi korak u analizi je identifikacija ovih banaka.

U tu svrhu promotriti će se visina odobrenih kredita u posljednjoj godini promatranog razdoblja, a tri banke s najvećim iznosom dalje će biti uzete u analizu. Grafikon 7 prikazuje banke u Hrvatskoj prema visini ukupno odobrenih kredita u 2016. godini. Pritom, prikazano je samo prvih 10 banaka, jer je udio ostalih u ukupno odobrenim kreditima jako mali.

Grafikon 7: Banke u Hrvatskoj prema ukupno odobrenim kreditima, u mlrd. kn

Izvor: Izrada autorice na temelju HNB (2017).

U 2016. godini Zagrebačka banka bila je banka koja je odobrila najviše kredita, i to u iznosu od 89,7 milijardi kuna. Na drugom mjestu bila je PBZ banka s 61,8 milijardi kuna odobrenih kredita. Konačno, na trećem mjestu po odobrenim kreditima bila je Erste banka, s odobrenih 44,2 milijarde kuna kredita. U nastavku slijedi analiza programa turističkih kredita ovih triju banaka.

4.3.1. Turistički krediti triju najvećih banaka

Programe turističkih kredita za fizičke osobe triju najvećih banaka prikazuje Slika 2.

Slika 2: Programi turističkih kredita fizičkim osobama triju najvećih banaka

Izvor: Izrada autorice na temelju desk istraživanja.

Iz slike 2 može se primijetiti da Zagrebačka banka i PBZ banka imaju po jedan turistički kredit namijenjen fizičkim osobama, dok Erste banka ima dva kredita. Pritom, kod Erste banke riječ je o jednom kreditu koji se odobrava u kunama, dok se drugi odobrava u eurima uz valutnu klauzulu. Fizička osoba može izabrati bilo koji od ova dva kredita.

Jednu od većih razlika između ova tri kreditna programa čini namjena **kredita**. Tako je kod Zagrebačke banke turistički kredit za pripremu sezone, te je više orijentiran uz postojeće kapacitete, odnosno njihovo osuvremenjivanje. Slično je i kod Privredne banke Zagreb, čiji je turistički kredit, kredit za opremanje postojeće nekretnine. Erste kredit ima najširu namjenu, te tako turističkim kreditom Erste banke fizičke osobe mogu adaptirati, urediti, rekonstruirati i opremiti postojeće kapacitete, kupiti dograditi ili izgraditi nove smještajne, sportske ili ugostiteljske kapacitete, nabaviti plovila ili drugu opremu u svrhu iznajmljivanja za turizam, izgraditi bazen, te refinancirati postojeće turističke kredite odobrene u drugim bankama.

Osim namjene kredita, postoji razlika i u **prihvatljivosti korisnika**, gdje je najveća razlika kod Zagrebačke banke, koja zahtijeva da se fizička osoba mora baviti turističkom djelatnosti minimalno 12 mjeseci prije prijave na ovaj kreditni program, što potvrđuje statusom privatnog iznajmljivača. Ovakav uvjet ne postoji kod PBZ i ERSTE banke.

Uvjete kreditiranja za pojedini krediti program promatranih triju banaka, prezentira tablica 3.

Tablica 3: Osnovni uvjeti kreditiranja fizičkih osoba, ZABA, PBZ i ERSTE

Osnovni uvjeti	ZABA	PBZ	ERSTE
Korisnik kredita	Fizička osoba	Fizička osoba	Fizička osoba
Minimalni iznos kredita	5.000 kn	4.000 kn	3.750 kn
Maksimalni iznos kredita	100.000 kn	100.000 kn	220.000 kn
Poček	NE	NE	NE
Rok otplate	6 – 36 mjeseci	24 – 84 mjeseca	3 - 180 mjeseci
Kamatna stopa (godišnje)	6,95%	4,99%	5,10% - 5,30%
Fiksna kamatna stopa	DA	DA	DA
Obračun kamate	Dekurzivno proporcionalna	Dekurzivno proporcionalna	Dekurzivno proporcionalna
Naknada za obradu kredita	(0,7%) Max 1.000 kn	Bez naknade	600 kn
Otplata kredita (mjesečna)	Jednaki anuiteti	Jednaki anuiteti ili rate	Jednaki anuiteti ili rate
Otplata kredita (kvartalna)	DA	NE	NE
Otplata kredita (polugod.)	DA	NE	NE

Izvor: Izrada autorice na temelju desk istraživanja.

Iz tablice 3 može se zaključiti kako su promatrana tri programa jako različita. Tako je najmanji minimalni iznos kredita kod Erste banke, a najveći kod ZABA banke. Erste banka ima i najveći maksimalni iznos kredita od 220 tisuća kuna, dok su ZABA i PBZ iste po ovom uvjetu (100 tisuća kuna). Rok otplate također se značajno razlikuje. Tako Erste banaka ima najveći maksimalni i minimalni rok otplate, dok najveći minimalni rok ima PBZ banka. Kamatna stopa, kao trošak kredita, najveća je kod ZABA banke, a najniža kod PBZ banke. Sve u svemu ERSTE turistički kredit čini se najboljom opcijom od promatranih triju kreditnih programa.

U nastavku rada će se proučiti koji od triju programa je bolji, isključivo s aspekta troška financiranja, i za koliko točno. U tu svrhu izraditi će se otplatni plan za sve tri vrste kredita, za isti iznos kredita, isti rok otplate, ali uz različite troškove.

U hipotetskom primjeru pretpostavlja se da fizička osoba treba 70.000 kuna kako bi adaptirala postojeće smještajne kapacitete. Ovom pretpostavkom se osigurava da se osoba može prijaviti na bilo koja od navedena tri programa, budući da je u sva tri riječ o prihvatljivoj aktivnosti, i prihvatljivom iznosu. Zajam se uzima na 36 mjeseci, odnosno na rok od 3 godine. Nema počeka, a način otplate zajma je u jednakim mjesečnim anuitetima, uz dekurzivni obračun kamate. Sumarno, uvjeti kreditiranja su sljedeći:

Iznos zajma (C_0)	- 70.000 kn
Kamatna stopa (p)	- ZABA – 6,95%, PBZ – 4,99%, ERSTE – 5,20% ⁴
Poček	- Nema
Rok otplate (n)	- 36 mjeseci (3 godine)
Način otplate kredita	- Mjesečno, jednaki anuiteti
Način obračuna	- Dekurzivno proporcionalna

Formule koje se koriste u izračunu su formule za otplatu zajma jednakim anuitetima, prezentirane u drugom dijelu ovog rada. Pritom, potrebna je jedna modifikacija, s obzirom da je obračun kamata mjesečni, a zadana nominalna kamatna stopa godišnja. Sukladno navedenome potrebno je izračunati proporcionalni kamatnjak (koji se još naziva relativni i razmjerni kamatnjak), a koji je također spomenut u drugom poglavlju ovog rada, kao i način njegova izračuna.

Tablica 4 prezentira otplatni plan za sva tri kredita, sukladno uvjetima kreditiranja ranije navedenima.

⁴ Kod Erste banke uzeta je prosječna kamatna stopa.

Tablica 4: Otplatni plan kredita – hipotetski primjer (fizička osoba)

Mjesec (i)	ZABA				PBZ				ERSTE			
	a(i)	I(i)	R(i)	C(i)	a(i)	I(i)	R	C(i)	a(i)	I(i)	R(i)	C(i)
0. mjesec	0,00	0,00	0,00	70.000,00	0,00	0,00	0,00	70.000,00	0,00	0,00	0,00	70.000,00
1. mjesec	2.153,02	393,05	1.759,97	68.240,03	2.094,17	284,63	1.809,54	68.190,46	2.100,48	296,34	1.804,14	68.195,86
2. mjesec	2.153,02	383,17	1.769,85	66.470,17	2.094,17	277,27	1.816,90	66.373,56	2.100,48	288,70	1.811,78	66.384,07
3. mjesec	2.153,02	373,23	1.779,79	64.690,38	2.094,17	269,89	1.824,29	64.549,27	2.100,48	281,03	1.819,45	64.564,62
4. mjesec	2.153,02	363,23	1.789,79	62.900,60	2.094,17	262,47	1.831,71	62.717,56	2.100,48	273,33	1.827,15	62.737,47
5. mjesec	2.153,02	353,19	1.799,84	61.100,76	2.094,17	255,02	1.839,15	60.878,40	2.100,48	265,59	1.834,89	60.902,58
6. mjesec	2.153,02	343,08	1.809,94	59.290,82	2.094,17	247,54	1.846,63	59.031,77	2.100,48	257,82	1.842,66	59.059,92
7. mjesec	2.153,02	332,92	1.820,10	57.470,72	2.094,17	240,03	1.854,14	57.177,63	2.100,48	250,02	1.850,46	57.209,47
8. mjesec	2.153,02	322,70	1.830,32	55.640,39	2.094,17	232,49	1.861,68	55.315,95	2.100,48	242,19	1.858,29	55.351,18
9. mjesec	2.153,02	312,42	1.840,60	53.799,79	2.094,17	224,92	1.869,25	53.446,70	2.100,48	234,32	1.866,16	53.485,02
10. mjesec	2.153,02	302,08	1.850,94	51.948,86	2.094,17	217,32	1.876,85	51.569,85	2.100,48	226,42	1.874,06	51.610,96
11. mjesec	2.153,02	291,69	1.861,33	50.087,53	2.094,17	209,69	1.884,48	49.685,36	2.100,48	218,49	1.881,99	49.728,97
12. mjesec	2.153,02	281,24	1.871,78	48.215,75	2.094,17	202,03	1.892,15	47.793,22	2.100,48	210,52	1.889,96	47.839,01
13. mjesec	2.153,02	270,73	1.882,29	46.333,46	2.094,17	194,33	1.899,84	45.893,38	2.100,48	202,52	1.897,96	45.941,05
14. mjesec	2.153,02	260,16	1.892,86	44.440,60	2.094,17	186,61	1.907,56	43.985,81	2.100,48	194,49	1.905,99	44.035,06
15. mjesec	2.153,02	249,53	1.903,49	42.537,11	2.094,17	178,85	1.915,32	42.070,49	2.100,48	186,42	1.914,06	42.121,00
16. mjesec	2.153,02	238,84	1.914,18	40.622,93	2.094,17	171,07	1.923,11	40.147,38	2.100,48	178,31	1.922,17	40.198,83
17. mjesec	2.153,02	228,10	1.924,92	38.698,01	2.094,17	163,25	1.930,93	38.216,45	2.100,48	170,18	1.930,30	38.268,53
18. mjesec	2.153,02	217,29	1.935,73	36.762,28	2.094,17	155,39	1.938,78	36.277,67	2.100,48	162,00	1.938,47	36.330,05
19. mjesec	2.153,02	206,42	1.946,60	34.815,68	2.094,17	147,51	1.946,66	34.331,01	2.100,48	153,80	1.946,68	34.383,37
20. mjesec	2.153,02	195,49	1.957,53	32.858,15	2.094,17	139,60	1.954,58	32.376,43	2.100,48	145,56	1.954,92	32.428,45

Tablica 5: Otplatni plan kredita – hipotetski primjer (fizička osoba) - nastavak

21. mjesec	2.153,02	184,50	1.968,52	30.889,62	2.094,17	131,65	1.962,53	30.413,90	2.100,48	137,28	1.963,20	30.465,25
22. mjesec	2.153,02	173,44	1.979,58	28.910,05	2.094,17	123,67	1.970,51	28.443,40	2.100,48	128,97	1.971,51	28.493,74
23. mjesec	2.153,02	162,33	1.990,69	26.919,36	2.094,17	115,66	1.978,52	26.464,88	2.100,48	120,62	1.979,85	26.513,89
24. mjesec	2.153,02	151,15	2.001,87	24.917,49	2.094,17	107,61	1.986,56	24.478,32	2.100,48	112,24	1.988,24	24.525,65
25. mjesec	2.153,02	139,91	2.013,11	22.904,38	2.094,17	99,53	1.994,64	22.483,67	2.100,48	103,83	1.996,65	22.529,00
26. mjesec	2.153,02	128,61	2.024,41	20.879,97	2.094,17	91,42	2.002,75	20.480,92	2.100,48	95,37	2.005,11	20.523,89
27. mjesec	2.153,02	117,24	2.035,78	18.844,19	2.094,17	83,28	2.010,90	18.470,03	2.100,48	86,89	2.013,59	18.510,30
28. mjesec	2.153,02	105,81	2.047,21	16.796,98	2.094,17	75,10	2.019,07	16.450,95	2.100,48	78,36	2.022,12	16.488,18
29. mjesec	2.153,02	94,31	2.058,71	14.738,27	2.094,17	66,89	2.027,28	14.423,67	2.100,48	69,80	2.030,68	14.457,50
30. mjesec	2.153,02	82,76	2.070,27	12.668,00	2.094,17	58,65	2.035,53	12.388,15	2.100,48	61,20	2.039,28	12.418,23
31. mjesec	2.153,02	71,13	2.081,89	10.586,11	2.094,17	50,37	2.043,80	10.344,34	2.100,48	52,57	2.047,91	10.370,32
32. mjesec	2.153,02	59,44	2.093,58	8.492,53	2.094,17	42,06	2.052,11	8.292,23	2.100,48	43,90	2.056,58	8.313,74
33. mjesec	2.153,02	47,69	2.105,34	6.387,20	2.094,17	33,72	2.060,46	6.231,78	2.100,48	35,20	2.065,28	6.248,46
34. mjesec	2.153,02	35,86	2.117,16	4.270,04	2.094,17	25,34	2.068,83	4.162,94	2.100,48	26,45	2.074,03	4.174,43
35. mjesec	2.153,02	23,98	2.129,04	2.141,00	2.094,17	16,93	2.077,25	2.085,69	2.100,48	17,67	2.082,81	2.091,62
36. mjesec	2.153,02	12,02	2.141,00	0,00	2.094,17	8,48	2.085,69	0,00	2.100,48	8,85	2.091,62	0,00
UKUPNO	77.508,73	7.508,73	70.000,00		75.390,27	5.390,27	70.000,00		75.617,25	5.617,25	70.000,00	

Izvor: Izračun autorice u MS Excelu.

Iz tablice 5 može se vidjeti da isti iznos zajma, te uz isti rok otplate, trošak kredita najveći je kod ZABA banke (7.508,73 kuna), a najmanji kod PBZ banke (5.390,27). ERSTE banka ima trošak zajma samo malo veći od PBZ banke, koji iznosi 5.617,25 kn. Prije donošenja konačnog zaključka, osim troška kamata, kao glavnog troška financiranja, potrebno je u obzir uzeti i druge troškove koji se vežu uz pojedini kreditni program ovih triju banaka. Navedeno prezentira sljedeća tablica.

Tablica 6: Ukupni trošak financiranja – hipotetski primjer (fizička osoba)

Trošak / banka	ZABA	PBZ	ERSTE
Trošak kamate	7.508,73 kn	5.390,27 kn	5.617,25 kn
Naknada za obradu kredita	700,00 kn	0,00 kn	600,00 kn
Trošak javnog bilježnika*	1.060,00 kn	1.060,00 kn	1.060,00 kn
UKUPNO	9.268,73 kn	6.450,27 kn	7.277,25 kn

Izvor: izračun autorice u MS Excelu.

* izračunato na temelju Pravilnika o prijevremenoj javnobilježničkoj tarifi (NN, 120/15).

Iz tablice 6 sasvim je jasno da BZ banka ima značajno niži trošak financiranja u odnosu na ZABA i ERSTE banku, prvenstveno zbog nepostojanja naknade za obradu kredita, te niže kamatne stope. Tako je ukupni trošak financiranja zajmom od 70 tisuća kuna, na rok od 3 godine, kod PBZ banke 6.450,27 kuna, što je za 2.818,46 kuna niže u odnosu na trošak financiranja zajmom ZABA banke, odnosno za 826,98 kuna niže u odnosu na trošak financiranja turističkim zajmom ERSTE banke.

Važno je naglasiti da zbog značajnih razlika u kreditnim programima, fizička osoba se vrlo vjerojatno neće moći voditi isključivo troškom financiranja. Ovisno o karakteristikama fizičke osobe, i karakteristikama samog ulaganja ponekad najjeftinija opcija (PBZ) neće ni biti dostupna.

4.3.1. Turistički krediti ostalih banaka

Tablica 7 prezentira najosnovnije uvjete kreditiranja fizičkih osoba, od strane svih ostalih banaka na hrvatskom tržištu, koje u svojoj ponudi imaju turističke kredite za fizičke osobe.

Tablica 7: Osnovni uvjeti kreditiranja fizičkih osoba – ostale banke

Banka / uvjet	Min iznos	Max iznos	EKS**	Min rok	Max rok
Croatia banka	5.000 kn	1.000.000 kn	7,88%	36 mjeseci	180 mjeseci
HPB banka	20.000 kn	2.000.000 kn	3,7%	-	240 mjeseci
Imex banka	1.000 €	300.000 €	6,77%	24 mjeseca	180 mjeseci
Istarska kreditna banka Umag	15.000 kn	-	4,97%	-	60 mjeseci
Jadranska banka	-	16.000 €	5,80%	-	6 mjeseci
Karlovačka banka	2.000 €	200.000 €	5,03%	48 mjeseci	180 mjeseci
KentBank	4.000 kn	2.000.000 kn	7,30%	-	120 mjeseci
Kreditna banka Zagreb	1.000 €	15.000 €	6,75%	12 mjeseci	60 mjeseci
OTP banka Hrvatska	1.000 €	15.000 €	6,07%	12 mjeseci	84 mjeseca
Partner banka	-	400.000	6,44%	-	60-120 mj.
Podravska banka	-	525.000 kn	5,89%	1-13 mjeseci	12-180 mj.
Primorska banka	-	75.000 kn	8,87%	-	12 mjeseci
Raiffeisenbank Austria.	7.000 kn	1.500.000 kn	5,41%	36 mjeseci	180 mjeseci
Sberbank	5.000 €	250.000 €	5,94%	-	240 mjeseci
Veneto banka	1.000 €	50.000 €	8,87%	13 mjeseci	240 mjeseci

Izvor: Izrada autorice na temelju desk istraživanja.

* kamatna stopa može biti fiksna i promjenjiva ovisno o drugim uvjetima.

** označuje efektivnu kamatnu stopu koja osim kamate, sadrži i sve ostale troškove vezane uz kreditni program.
Napomena: kod banke koja nudi nekoliko vrsta kredita i nekoliko visina kamatnih stopa uzete su prosječne vrijednosti.

Tablica 7 ukazuje na jako bogatu i raznoliku ponudu turističkih kredita fizičkim osobama u Hrvatskoj. Krediti se odobravaju u kunama, u eurima, uz valutnu klauzulu ili bez. Najniži iznos kredita je 4 tisuće kuna (odnosno 3.750 ako se računa i ERSTE banka), dok najviši iznosi sežu i do 2 milijuna kuna. Kamate stope, kao najvažniji trošak financiranja, također su

šarolike, a kreću se od najnižih 3,7% kod HPP banke, do najviših 8,87% kod Primorske i Veneto banke. Konačno, što se tiče roka otplate, kod nekih banka nema donje granice, dok je najduži rok otplate 240 mjeseci, odnosno 20 godina.

4.4. Osvrt na provedeno istraživanje

U ovom dijelu rada provedena je analiza ponude turističkih kredita u Republici Hrvatskoj. U tu svrhu prvo su se metodom desk istraživanja identificirale sve banke koje u svojoj ponudi imaju turističke kredite, pri čemu je se razlika napravila između kredita pravnim osobama i kredita fizičkim osobama. Rezultati istraživanja pokazali su da apsolutno sve banke u svojoj ponudi imaju turističke kredite namijenjene pravnim osobama, prvenstveno zahvaljujući učestvovanju HBOR-a.

Što se pak tiče kredita fizičkim osobama, istraživanje je pokazalo kako od ukupno 24 banke, njih 18 ima u ponudi turističke kredite za fizičke osobe. Od ovih 18 banaka detaljno je proučena ponuda turističkih kredita triju najvećih banaka na tržištu, odnosno banaka koje su u prošloj godini imale najveći udio odobrenih kredita u ukupnim odobrenim kreditima svih banaka u Hrvatskoj. Riječ je o ZABA, PBZ I ERSTE banci. Analiza uz pomoć hipotetskih primjera pokazala je kako najniži ukupni trošak financiranja putem turističkog kredita ima PBZ banka, zahvaljujući nepostojanju naknade za obradu kredita, te nižoj kamatnoj stopi u odnosu na ZABA i ERSTE banku. Ipak, uspoređujući ostale kreditne uvjete turističkih kredita ovih triju banaka, pored kamatne stope, naknade za obradu kreditnog zahtjeva, minimalnog i maksimalnog roka otplate i prihvatljivog iznosa, kao glavnih uvjeta financiranja, shvatilo se da se izbor turističkog kredita ne može temeljiti isključivo na visini troška financiranja.

Konačno, pregled osnovnih uvjeta turističkih kredita preostalih petnaest banaka dodatno je potvrdio kako je ponuda turističkih kredita fizičkim osobama u Hrvatskoj jako bogata, ali i šarolika. Tako ove banke nude turističke kredite u kunama, u eurima, uz valutnu klauzulu i bez nje, uz (značajno) različite kamate, različite rokove povrata, te za različite namjene. Sve u svemu, čini se da svatko tko se bavi turizmom, a u nedostatku vlastitih sredstava, zasigurno može pronaći odgovarajući kreditni oblik za sebe.

5. ZAKLJUČAK

Zajam predstavlja jedan od načina eksternog financiranja različitih ulaganja, i to jedan od najčešće korištenih, te bi mnoge investicije u gospodarstvu ostale nerealizirane da nema ovom oblika financiranja. Ovo naročito vrijedi za investicije u turizmu, koje su kapitalno intenzivne, naročito kada su poduzete od strane pravnih osoba.

Turizam u Hrvatskoj ima trend neprekinutog rasta, u praktički svim pokazateljima. U posljednje vrijeme sve više fizičkih osoba se odvažuje na investicije u turizmu, naročito po pitanju smještajnih kapaciteta. Grade se tako novi i adaptiraju postojeći apartmani, te se grade kuće za odmor.

U dijelu istraživanja analizirana je ponuda turističkih kredita u Republici Hrvatskoj. Rezultati istraživanja pokazali su da apsolutno sve banke u svojoj ponudi imaju turističke kredite namijenjene pravnim osobama, prvenstveno zahvaljujući učestvovanju HBOR-a.

Što se pak tiče kredita fizičkim osobama, istraživanje je pokazalo kako od ukupno 24 banke, njih 18 ima u ponudi turističke kredite za fizičke osobe. Od tri najveće banke, istraživanje je pokazalo kako najniži ukupni trošak financiranja ima PBZ banka, zahvaljujući nepostojanju naknade za obradu kredita, te nižoj kamatnoj stopi u odnosu na ZABA i ERSTE banku. Pregled osnovnih uvjeta turističkih kredita preostalih petnaest banaka potvrdio je kako je ponuda turističkih kredita fizičkim osobama u Hrvatskoj jako bogata, ali i šarolika. Tako ove banke nude turističke kredite u kunama, u eurima, uz valutnu klauzulu i bez nje, uz (značajno) različite kamate, različite rokove povrata, te za različite namjene. Sve u svemu, čini se da svatko tko se bavi turizmom, a u nedostatku vlastitih sredstava, zasigurno može pronaći odgovarajući kreditni oblik za sebe.

LITERATURA

1. Babić, Z., Tomić-Plazibat, N. i Aljinović, Z. (2009). Matematika u ekonomiji, *Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet*, Split.
2. Candela, G. i Figini, P. (2012). The Economics of Tourism Destinations. U *The Economics of Tourism Destinations, Springer Berlin Heidelberg*, 73-130.
3. Cooper, C. (2008). *Tourism: Principles and practice. Pearson education.*
4. Echtner, C.M. i Jamal, T. (1997). The Disciplinary Dilemma of Tourism Studies. *Annals of Tourism Research*, 24(4), 868-883.
5. Esen, S. i Uyar, H. (2010). Competitiveness of tourism and the evaluation of Turkey according International tourism competitive criteria.
6. HNB, (2017). Bilten o bankama, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/-/bilten-o-bankama-30>, [25.07.2018.].
7. HUO, (2017). Ključne informacije o tržištu osiguranja u Republici Hrvatskoj, [Internet], raspoloživo na: <http://www.huo.hr/hrv/publikacije-i-statistika/18/publikacije-arhiva/2018>, [25.07.2018.].
8. UNWTO, (2011). Tourism Satellite Account: Why do we have it and what does it do? [Internet], raspoloživo na: http://statistics.unwto.org/sites/all/files/pdf/unwto_tsa_1.pdf, [18.07.2018.].
9. UNWTO, (2018). World Tourism Barometer, [Internet], http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/pdf/unwto_barom18_01_january_excerpt_hr.pdf, [19.07.2018.].
10. Šego, B. i Lukač, Z. (2014). Financijska matematika. *Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb.*
11. Vizek, M. (2008). Analiza odrednica hrvatskog turističkog sektora. *Privredna kretanja i ekonomska politika*, 18(114), 50-81.
12. WTTC, (2018). Travel & Tourism Economic impact 2018: World, [Internet], raspoloživo na: <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/regions-2018/world2018.pdf>, [19.07.2018.]

PRILOZI

Prilog 1: Banke u Hrvatskoj i turistički krediti

	Fizičke osobe	Pravne osobe
Addiko Bank d.d.	NE	DA
Banka Kovanica d.d.	NE	DA
Croatia banka d.d.	DA	DA
Erste&Steiermärkische Bank d.d.	DA	DA
Hrvatska poštanska banka d.d.	DA	DA
Imex banka d.d.	DA	DA
Istarska kreditna banka Umag d.d.	DA	DA
Jadranska banka d.d.	DA	DA
Karlovačka banka d.d.	DA	DA
KentBank d.d.	DA	DA
Kreditna banka Zagreb d.d.	DA	DA
OTP banka Hrvatska d.d.	DA	DA
Partner banka d.d.	DA	DA
Podravska banka d.d.	DA	DA
Primorska banka d.d.	DA	DA
Privredna banka Zagreb d.d.	DA	DA
Raiffeisenbank Austria d.d.	DA	DA
Samoborska banka d.d.	NE	DA
Sberbank d.d.	DA	DA
Slatinska banka d.d.	NE	DA
J&T banka	NE	DA
Veneto banka d.d.	DA	DA
Zagrebačka banka d.d.	DA	DA

POPIS SLIKA

Slika 1: Kanali direktnih, indirektnih i induciranih utjecaja turizma.....	10
Slika 2: Programi turističkih kredita fizičkim osobama triju najvećih banaka	20

POPIS TABLICA

Tablica 1: Uvjeti kreditiranja putem programa HBOR-ovog programa „Turizam“	15
Tablica 2: Otplatni plan kredita – hipotetski primjer (pravna osoba)	18
Tablica 3: Osnovni uvjeti kreditiranja fizičkih osoba, ZABA, PBZ i ERSTE.....	21
Tablica 4: Otplatni plan kredita – hipotetski primjer (fizička osoba)	23
Tablica 5: Otplatni plan kredita – hipotetski primjer (fizička osoba) - nastavak.....	24
Tablica 6: Ukupni trošak financiranja – hipotetski primjer (fizička osoba).....	25
Tablica 7: Osnovni uvjeti kreditiranja fizičkih osoba – ostale banke	26

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Međunarodni turistički dolasci u mil., svijet (1990.-2017.)	8
Grafikon 2: Međunarodni turistički dolasci u mil., po regijama (1990.-2017.).....	9
Grafikon 3: Turistički dolasci i noćenja, RH ().....	11
Grafikon 4: Broj zaposlenih u turizmu i udio u ukupno zaposlenim, RH (2003.-2017.).....	12
Grafikon 5: Prihodi od turizma u mlrd. EUR, i udio turizma u BDP-u, RH (2003.-2017.).....	12
Grafikon 6: Broj banaka u Hrvatskoj koje odobravaju turističke kredite	14
Grafikon 6: Banke u Hrvatskoj prema ukupno odobrenim kreditima, u mlrd. kn	19

SAŽETAK

Cilj ovog rada bio je analizirati ponudu turističkih kredita u Republici Hrvatskoj. U tu svrhu prvo su se metodom desk istraživanja identificirale sve banke koje u svojoj ponudi imaju turističke kredite, pri čemu je se razlika napravila između kredita pravnim osobama i kredita fizičkim osobama. Rezultati istraživanja pokazali su da apsolutno sve banke u svojoj ponudi imaju turističke kredite namijenjene pravnim osobama, prvenstveno zahvaljujući učestvovanju HBOR-a.

Što se pak tiče kredita fizičkim osobama, istraživanje je pokazalo kako od ukupno 24 banke, njih 18 ima u ponudi turističke kredite za fizičke osobe. Od tri najveće banke, istraživanje je pokazalo kako najniži ukupni trošak financiranja ima PBZ banka, zahvaljujući nepostojanju naknade za obradu kredita, te nižoj kamatnoj stopi u odnosu na ZABA i ERSTE banku. Pregled osnovnih uvjeta turističkih kredita preostalih petnaest banaka potvrdio je kako je ponuda turističkih kredita fizičkim osobama u Hrvatskoj jako bogata, ali i šarolika. Tako ove banke nude turističke kredite u kunama, u eurima, uz valutnu klauzulu i bez nje, uz (značajno) različite kamate, različite rokove povrata, te za različite namjene. Sve u svemu, čini se da svatko tko se bavi turizmom, a u nedostatku vlastitih sredstava, zasigurno može pronaći odgovarajući kreditni oblik za sebe.

Ključne riječi: Turizam, turistički kredit, pravne osobe, fizičke osobe, trošak financiranja.

SUMMARY

The aim of this paper was to analyze the supply of tourism loans in the Republic of Croatia. For this purpose, the method of desk research was conducted to identify all the banks that offer tourism credits, whereby the difference was made between the loans to legal persons and loans to the physical persons. The results of the research have shown that absolutely all banks in their offer have tourism loans intended for legal persons, primarily thanks to the participation of HBOR.

As for the loans to physical persons, the analysis showed that out of the total of 24 banks, 18 of them offer tourism loans for individuals. Of the three largest banks, the analysis found that the lowest total cost of financing has PBZ Bank, thanks to the lack of a loan processing fee and a lower interest rate than the ZABA and ERSTE bank. A review of the basic conditions of tourism loans of the remaining fifteen banks has confirmed that the offer of tourism loans to the physical persons in Croatia is very rich, but also variegated. These banks offer tourism loans in kuna, euro, with a currency clause and without it, with (significantly) different interest rates, different refund deadlines, and for different purposes. All in all, it seems that anyone engaged in tourism, and in the absence of their own resources, can certainly find an appropriate credit form for themselves.

Keywords: tourism, tourism credit, legal entities, physical persons, cost of financing.